

ΥΠΟΔΟΧΗ ΤΟΥ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ Κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΕΓΑ *

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ Κ. ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΜΑΡΙΝΑΤΟΥ

Φίλε Κύριε Συνάδελφε,

Υπῆρξε θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὅπως διὰ τρίτην φορὰν σήμερον λάχω τῆς χαρᾶς καὶ τοῦ προνομίου νὰ τιμήσω τὴν δρᾶσίν σου κατὰ τὸ μέτρον τῶν πτωχῶν μου δυνάμεων. Τὴν πρώτην φορὰν ἠγωνίσθην διὰ τὴν δημιουργίαν τῆς ἔδρας σου, τῆς ἔδρας τῆς Λαογραφίας, εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν.

Τὴν δευτέραν φορὰν ἠγωνίσθην, συνηγωνίσθην μᾶλλον, διὰ τὴν ἐκλογὴν σου πρὸς πλήρωσιν τῆς ἔδρας τῆς Λαογραφίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον.

Συνηγωνίσθην καὶ τὴν τρίτην φορὰν διὰ τὴν δημιουργίαν τῆς ἔδρας σου ἐντὸς τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Διὰ τὴν ἐκλογὴν σου βεβαίως δὲν δύναμαι νὰ ὁμιλήσω, διότι ἡ ψηφοφορία ἐδῶ εἶναι μυστική. Γνωρίζει μόνον ὁ Θεὸς καὶ ἐγώ. Νομίζω ὅμως, ὅτι καὶ σὺ κάτι θὰ γνωρίζῃς ἐνορατικῶς. Εἶμαι εὐτυχής, ὅτι κατὰ τὸν νόμον δύναμαι καὶ νὰ σὲ προσφωνήσω καὶ νὰ χαιρετίσω τὴν ἐπίσημον εἰσδοχὴν σου εἰς τὸ ἀνώτατον Ἰδρυμα τῆς Ἐπιστήμης κατὰ ταύτην τὴν στιγμήν.

Τὴν πολὺπλευρον θεραπείαν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ τὴν ἐπίζηλον θέσιν, τὴν ὁποίαν μεταξὺ τῶν Λαογράφων κατέκτησας διεθνῶς, δὲν πρόκειται νὰ τὰ πραγματευθῶ ἐγὼ εἰς τὴν παροῦσαν προσφωνήσιν. Εἶναι ἔργον ἄλλου συναδέλφου. Ἐν μόνον θέμα θὰ ἀναλύσω κάπως εὐρύτερον, διότι εἶναι τὸ θέμα ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐξακολουθεῖ νὰ ἐνώνει τὰς ἐπιστήμας, τὰς ὁποίας σὺ καὶ ἐγὼ θεραπεύομεν.

Τὰς ἐνώνει ἀκόμη, παρὰ τὸν χωρισμὸν, τὸν ὁποῖον ἐννοοῦν νὰ ἐπιβάλουν οἱ ψυχροὶ ὀρισμοί. Τὰς ἐνώνει ἡ κοινότης τῶν σκοπῶν καί, εἰς τὴν περίπτωσιν τὴν ἰδικήν σου, τὰς ἐνώνουν μερικὰ ἀπὸ τὰ θέματα, τὰ ὁποῖα μόνος σου ἐξέλεξας. Ἰδιαιτέρως αἱ εὐρεῖαι μελέται σου περὶ τῆς ἀνθρωπίνης κατοικίας ἔδωκαν καὶ εἰς ἐμὲ τὴν ἀφορμήν,

---

* Ἑκτακτος συνεδρία τῆς 18ης Ἰανουαρίου 1971.

ὅπως γνωρίζεις, νὰ δημοσιεύσω τὴν ἐπιβαλλομένην κριτικὴν περὶ τῆς κοπιώδους καὶ ὥραίας ἐργασίας σου.

Σήμερον βεβαίως ὁ τυπικὸς ὁρισμὸς τῆς Λαογραφίας εἶναι ἄλλος. Ἀφ' οὗτου ἡ ἐπιστημονικὴ οἰκογένεια τῶν Grimm ἐδημοσίευσεν τὰ παραμύθια τῶν λαῶν ὡς πηγὴν παντοῦ ἐπιστημονικοῦ ὕλικου, οἱ λαογράφοι ἔγιναν κυριώτατα συλλογεῖς καὶ ἐκδότης παραμυθίων. Ἀφ' οὗτου ὁ Goethe ἐγνώρισε καὶ ἀπεθαύμασε τὴν μετάφρασιν ἐνὸς δημοτικοῦ μας τραγουδιοῦ περὶ τοῦ Χάρου, οἱ λαογράφοι ἔγιναν ἀκόμη περισσότερον ἀκάματοι συλλογεῖς καὶ σοφοὶ ὑπομνηματισταὶ τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν ὅλων τῶν λαῶν, καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς. Ὁ ἀείμνηστος Νικόλαος Πολίτης, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι πρὸ αὐτοῦ ὡς ἄτομα ἢ ὡς περιοδικὰ ἢ ὡς ἰδρύματα, ἐρρίφθησαν εἰς τὴν συλλογὴν λαογραφικοῦ ὕλικου καὶ ἔτρεψαν καὶ ἄλλους πρὸς αὐτήν.

Ἐνθυνοῦμαι μὲ συγκίνησιν αὐτὴν τὴν ἐποχὴν. Ὡς νεαρὸς φοιτητὴς προσέφερα καὶ ἐγὼ εἰς τὴν συλλογὴν γλωσσικοῦ καὶ λαογραφικοῦ ὕλικου τὴν ἀσθενὴ μου συμβολὴν καὶ εἶδον κατόπιν μὲ ἱκανοποίησιν χρησιμοποιούμενον ἐπιστημονικῶς τὸ ὕλικόν ἐκεῖνο. Σὺ, ἀγαπητὲ συνάδελφε, ὑπῆρξες μέγας πρωτεργάτης καὶ εἰς τὴν συλλογὴν τοῦ λαογραφικοῦ ὕλικου, πρωτοῦ παρασυρθῇ ὁλοσχερῶς ἀπὸ τὴν δίνην τοῦ συγχρόνου πολιτισμοῦ.

Σὺ, πάντως, καὶ τοῦτο θὰ ἀναφέρω μετὰ ἰδιαιτέρας ἱκανοποιήσεως ἐνταῦθα, δὲν ἀφῆκες ἐντελῶς καὶ τὴν παλαιότεραν ἐπιστημονικὴν ἀντίληψιν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ λαογραφία συνδέεται στενῶς καὶ πρὸς τὴν ἀρχαιολογίαν. Καὶ τοῦτο δὲν εἶναι τυχαῖον. Ὀλίγοι, πολὺ ὀλίγοι λαογράφοι σήμερον ἀνὰ τὸν Κόσμον κατέχουν τὴν ἀρχαιογνωσίαν καὶ πρὸ παντὸς τὴν Ἑλληνομάθειαν τὴν ἰδικήν σου. Χωρὶς αὐτὰ δὲν εἶναι δυνατόν ὁ λαογράφος νὰ ἀτενίσῃ βαθέως πρὸς τὰ ὀπίσω.

Ἄς συλλογισθῶμεν ἀπλῶς, ὅποια πολύτιμος πηγὴ λαογραφικῶν στοιχείων εἶναι ὁ Πανσανίας, ὁ Στράβων καὶ πρὸ παντὸς ὁ Ἡρόδοτος, ἵνα ἀναφέρω τοὺς σπουδαιότερους. Εἶναι σφάλμα, νομίζω, νὰ ἀφήσωμεν, τοῦλάχιστον ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες, νὰ μείνῃ ἀνεκμετάλλετος αὐτὸς ὁ θησαυρὸς τῆς συνεχοῦς παραδόσεως, ἡ ὁποία δοξάζει τὴν Ἑλληνικὴν Φυλὴν. Καὶ θὰ ἐπεθύμουν καὶ ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου νὰ τονίσω ὅτι ἡ εἰσοδός σου εἰς τὸ Ἰδρυμα τοῦτο θὰ σημάνῃ ἐνθάρρυνσιν, καί, ἂν βοηθηθῇς, μεγάλην συμβολὴν καὶ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην. Τὸν Ἡσίοδον, ἐπὶ παραδείγματι, μόνον Ἕλληνες δύνανται νὰ κατανοήσουν βαθέως καὶ μόνον φιλολογία, λαογραφία καὶ ἀρχαιολογία ὁμοῦ δύνανται νὰ φιλοπονήσουν τὴν ἰδεώδη ἔκδοσιν τῶν Ἔργων. Διότι τὰ Ἔργα καὶ Ἡμέραι τοῦ εὐσεβοῦς Ἀσκραίου ποιητοῦ εἶναι ἀπλῶς ἀποθήκη ἡμερολογιακῆς, γεωργικῆς, ναυτικῆς καὶ ἄλλης λαογραφικῆς ὕλης. Μόνον ὁ γνωρίζων καλῶς πῶς οἱ χωρικοὶ μας μετροῦν τὸν χρόνον, πῶς καθορίζουν τὰς ὥρας τοῦ ἔτους, πῶς καλλιεργοῦν μὲ τὸ πρωτόγονον ἄροτρον, τὸ ὅποῖον καὶ σήμερον ἀποκα-

λοῦμεν Ἡσιόδειον, μόνον ὁ γνωρίζων καὶ αἰσθανόμενος ταῦτα δύναται νὰ ἐρμηνεύσῃ καὶ νὰ σχολιάσῃ τὸν Ἡσιόδον.

Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὰ ἄλλα διδακτικὰ λεγόμενα ποιήματα. Γνωρίζεις πολὺ κάλλιον ἐμοῦ, φίλε συνάδελφε, ὅτι τὰ αὐτὰ ἰσχύουν καὶ διὰ τὰ Κυνηγετικά τοῦ ἐξ Ἀπαμείας Ὀππιανοῦ καὶ τὰ Ἀλιευτικά τοῦ ἐκ Κιλικίας ὁμωνύμου του καὶ διὰ τὰ Ὀνειροκριτικά τοῦ ἐκ Λυδίας Ἀρτεμιδώρου καὶ ἀσφαλῶς καὶ ἄλλα.

Ἀπὸ τὰς ἐκδόσεις σου ὡς ἡ Θυσία τοῦ Ἀβραάμ, κύριε Συνάδελφε, εἶναι εὐκόλῳ νὰ προδικάσωμεν τὸ εὐτυχὲς ἀποτέλεσμα, ἂν ἐπιχειρηθῶσι τοιαῦτα ἐκδόσεις. Τὸ σχετικὸν Κέντρον ἐκδόσεως ἀρχαίων Συγγραφέων ὑπάρχει. Ἡ φιλοπονία, ἡ μεθοδικότης καὶ ἡ τάξις, αἱ ὁποῖαι διέπουν τὸ μέχρι τοῦδε ἔργον σου, ἀποτελοῦν ἀρίστους οἰωνούς.

Περαίων τὴν βραχεῖαν ταύτην προσφώνησιν πρέπει νὰ τονίσω, ὅτι ἐν τῷ προ-σώπῳ σου εὗρήκε τὸν ἀντάξιον αὐτοῦ συνεχιστὴν τὸ ἔργον τοῦ ἀειμνήστου Πολίτου. Ὁ ἴδιος ἐξέλεξες θέμα διὰ σήμερον τὸν Νικόλαον Πολίτην ὡς σύμβολον τῶν λαογραφικῶν σπουδῶν. Μὴ λησμονήσῃς καὶ τὸν δεσμὸν μεταξὺ Λαογραφίας καὶ Ἀρχαιολογίας, ὡς καὶ μέχρι τοῦδε ἐπραξας. Ἡ πρώτη φωτίζει τὴν δευτέραν, καὶ μάλιστα τὴν προῖστορικὴν Ἀρχαιολογίαν, τῆς ὁποίας τὰ μνημεῖα εἶναι βωβά. Πολλάκις δὲν ὑπάρχει τίποτε ἄλλο διὰ νὰ βοηθήσῃ, παρὰ ἡ λαϊκὴ σοφία, ἡ λαϊκὴ βιοτεχνία, ἀκόμη γενικώτερον ἡ λαϊκὴ ψυχὴ, διότι εἰς τὸ βάθος παραμένει ἀμετάβλητος, ἐνὸς ὁ ἄνθρωπος ἐξακολουθεῖ νὰ ζῇ ἀπλοῖκός, συνδεδεμένος μὲ τὴν Φύσιν.

Ἴδου ἐν τελευταῖον παράδειγμα : Εἰς τὸν Μαθαῖονα εὐρέθησαν οἱ προῖστορικοὶ τύμβοι πέριξ τοῦ 1600 π.Χ., ἔνθα εἶχον ταφῇ, ὅπως πιστεύομεν σήμερον, τὰ πρῶτα δυναστεύοντα γένη Ἑλληνικῆς καταγωγῆς. Ἀπὸ ἐκεῖ ἐξεπήδησαν αἱ γενεαλογίαι καὶ ἡ ἥρωικὴ μυθολογία τῶν Ἑλλήνων. Εἰς ἓνα ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς τάφους ἀνακύπτει καὶ πάλιν μία εἰκὼν ἀρχαιολογική, ἡ ὁποία εἶναι ἀδύνατον νὰ κατανοηθῇ εἰς τὸ βάθος της χωρὶς τὴν βοήθειαν τῆς Λαογραφίας : Ὁ πρόκριτος τοπάρχης ἔχει ταφῇ μόνος, μέσα εἰς ἓνα μεγαλοπρεπῆ κυκλικὸν τάφον. Ἐξω ἀπὸ αὐτὸν τὸν τάφον ὑπάρχουν δύο ἄλλοι τάφοι. Εἶναι καὶ οὗτοι μνημειώδεις. Ὁ εἷς περιέχει μίαν γυναικᾶ μὲ ἑνδεκα ἀγγεῖα καὶ μὲ τὰ σύνεργα τῆς ἡλακάτης. Εἶναι προφανῶς ἡ «βασίλισσα». Ὁ ἄλλος περιέχει κατὰ ἀπρόοπτον καὶ ἀσύνηθες : τὸν σκελετὸν ἐνὸς ἵππου.

Ἀπὸ τὴν ἀλληλογραφίαν τῆς El Απαρνα εἰς τὴν Αἴγυπτον γνωρίζομεν τὴν τυπικὴν εὐχὴν τῶν ἀλληλογραφούντων πρὸς τὸν Φαραώ : Πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Αἰγύπτου, τὸν ἀδελφόν μου... Εἴθε νὰ ὑπάρχῃ ὑγεία εἰς τὸ σπίτι σου εἰς τὴν γυναικᾶ σου, εἰς τὸ παιδί σου, εἰς τὸ ἄλογό σου... κλπ.

Ἔως ἐδῶ, ὅλα αὐτὰ δὲν εἶναι ἀκόμη ζωντανά. Εἶναι ἀρχαιολογία. Ἔρχεται

ὅμως ὁ Νικόλαος Πολίτης μὲ τὰς ἐκλογὰς του ἀπὸ τὰ τραγούδια τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ μὲ τοὺς ἐξῆς ὀλίγους στίχους :

Ἄλλο τι δὲν ἐζήλεψα μέσ' τὸν ἀπάνου κόσμον
παρὰ τὸ γλήγορο ἄλογο καὶ τὸ γοργὸ ζευγάρι
καὶ τὴν γυναικα τὴν καλὴν ὅπου τιμᾷ τὸν ἄντρα.

Τὰ πάντα ἔγιναν τώρα σωστὴ ἐρμηνεία εἰς τὸν ἀρχαιολόγον καὶ σωστὴ πραγματικότης εἰς τὸν ἀκροατὴν. Εὐχομαι, κύριε συνάδελφε, τὸ ἴδιον πνεῦμα τῆς Λαογραφίας νὰ ἀπλοῦται πάντοτε εὐεργετικὸν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπως σὺ τὸ καλλιιεργεῖς. Διότι ἡ Ἑλλὰς χρειάζεται ἰδιαιτέρως τὸ πνεῦμα τοῦτο.

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ ΥΠΟ ΤΟΥ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ Κ. ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ Α. ΖΑΚΥΘΗΝΟΥ

Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν ὑποδέχεται σήμερον ἐν ἐπισήμῳ τελετῇ τὸν κύριον Γεώργιον Μέγαν, ὁμότιμον Καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου, ἐκλεγέντα τακτικὸν αὐτῆς μέλος εἰς τὴν ἔδραν τῆς Λαογραφίας. Θεωρῶ ἰδιαιτέραν τιμὴν τὸ ὅτι εἰς ἐμὲ ἀνετέθη νὰ προσφωνήσω ἄνδρα σπουδαῖον καὶ γενναῖας εἰς τὴν Ἐπιστήμην πασχόντα συμβολάς.

α' Αγαπητὲ Συνάδελφε καὶ Φίλε,

Διὰ τῆς εἰσόδου σας εἰς τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν ἐφθάσατε εἰς τὴν κορυφὴν μιᾶς πολυμύχθου ζωῆς ἀφιερωμένης εἰς ἔργα εὐγενῆ καὶ μεγάλα. Εἰς τὰς ὑπερτάτας ταύτας στιγμὰς τῆς σταδιοδρομίας τοῦ ἀνθρώπου δὲν ὑπάρχει τίποτε γλυκύτερον ἀπὸ τὴν ἀνάμνησιν τῶν γονέων. Διὰ τοῦτο, πρὶν ἢ ἐπιχειρήσω νὰ σκιαγραφήσω δι' ὀλίγων τὸν βίον, τὸ ἔργον καὶ τὴν προσωπικότητά σας, θὰ μνησθῶ τῆς μητρὸς καὶ τοῦ πατρὸς, πολλῶ μᾶλλον καθ' ὅσον ὁ πατὴρ ἀνήκει εἰς τὴν χορείαν τῶν ἐκπαιδευτικῶν, οἱ ὅποιοι διέπλασαν τὸν ἀλύτρωτον Ἑλληνισμόν. Ὁ Ἀναστάσιος Μέγας, γεννηθεὶς ἐν Σιατίστῃ τῷ 1855, μαθητεύσας ἐν Θεσσαλονίκῃ παρὰ τῷ δεινῷ φιλόλογῳ Δημητριάδῃ, ὑπηρέτησεν ἐπὶ μακρὰ ἔτη εἰς τὰς ἀκρὰς ἐπάλξεις τῆς Μεσημβρίας καὶ τῆς Ἀγχιάλου καὶ τέλος εἰς τὸ Τραμπάτζειον Γυμνάσιον τῆς γενετείρας πόλεως. Ὡς συγγραφεὺς ὁ Ἀναστάσιος Μέγας κατέλιπε κλασσικὰ διδακτικὰ ἔργα, τὴν Κοσμογραφίαν, τὰ Στοιχεῖα Γεωλογίας, τὴν Φυσικὴν Ἱστορίαν, τὴν Σωματολογία καὶ Ὑγιεινήν. Ἀλλὰ τὸ κύριον σύγγραμμα αὐτοῦ ὑπῆρξε τὸ δέτομον ἔργον Ἱστορία τοῦ Γλωσσικοῦ Ζητήματος (ἐν Ἀθήναις, 1925 - 1927), τὸ ὁποῖον προσεπόρισεν εἰς τὸν Μέγαν φήμην καὶ ἀναγνώρισιν μεταξὺ τῶν ἐκπαιδευτικῶν καὶ φιλογλικῶν κύκλων).

Ὁ Γεώργιος Μέγας ἐγεννήθη τὴν 13 Αὐγούστου 1893 εἰς τὴν Μεσημβρίαν,

πόλιν ἑλληνικωτάτην τοῦ Εὐξεινίου Πόντου. Τὰ ἐγκύκλια μαθήματα ἐδιδάχθη ἐν Σιατίστῃ. Ἀκολούθως ἐφοίτησεν εἰς τὴν Φιλοσοφικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ὅπου ἔσχε διδασκάλους ἄνδρας διαπρεπεῖς : τὸν Σπ. Βάσσην, τὸν Γρ. Βερναρδάκη, τὸν Γ. Χατζηδάκιν, τὸν Νικ. Πολίτην, τὸν Σπ. Λάμπρον, τὸν Χρ. Τσουνταν, τὸν Παν. Καββαδῖαν κ.ἄ. Τὴν 16 Ὀκτωβρίου τοῦ 1913 ἡξιώθη τοῦ πτυχίου τῆς Φιλοσοφίας. Ἀφοῦ ὑπηρέτησεν ὡς ἑλληνοδιδάσκαλος, σχολάρχης καὶ καθηγητής, ἀφοῦ ἐξεπλήρωσε τὰς στρατιωτικὰς του ὑποχρεώσεις, ἀπολυθεὶς μὲ τὸν βαθμὸν τοῦ ἐφέδρου ὑπολοχαγοῦ, προτάσει τοῦ Νικολάου Πολίτου, ἀπεσπασθῇ εἰς τὸ Λαογραφικὸν Ἀρχεῖον ἀπὸ τοῦ 1920 μέχρι τοῦ 1927. Τῷ 1925 ἀνηγορεύθη διδάκτωρ μὲ τὴν διατριβὴν «Βιβλίον ὠμοπλατοσκοπίας ἐκ κώδικος τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης Ἀθηνῶν». Ἀπὸ τοῦ 1927 μέχρι τοῦ 1930 ἐσπούδασεν Ἑλληνικὴν Φιλολογίαν καὶ Λαογραφίαν ἐν Λειψία καὶ Βερολίῳ. Καὶ ἐκεῖ ἠδύτχησε νὰ ἔχῃ διασήμεους διδασκάλους, ὡς ὁ Wilamowitz, ὁ Jäger, ὁ Norden, ὁ Deubner, ὁ Spranger, ὁ Wilcken, ὁ Maas.

Ἐπανελθὼν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὁ Μέγας ὑπηρέτησεν ἐπὶ τι διάστημα εἰς Γυμνάσιον τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῷ 1936 διωρίσθη Διευθυντὴς τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Τὴν θέσιν ταύτην διετήρησε μέχρι τοῦ 1956. Ἐν τῷ μεταξύ, τὴν 29 Ἀπριλίου 1947, διωρίσθη ἑκτακτος καθηγητὴς τῆς ἐκτάκτου αὐτοτελοῦς ἑδρας τῆς Λαογραφίας ἐν τῇ Φιλοσοφικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ὀνομασθεὶς δὲ τακτικὸς τῷ 1952 καὶ διατελέσας κοσμήτωρ κατὰ τὸ ἔτος 1959/1960, ἀπεχώρησε τῆς ὑπηρεσίας τὴν 31 Αὐγούστου 1961. Ἐκλεγεῖς τακτικὸν μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, διωρίσθη τὴν 6 Φεβρουαρίου 1970.

«Τοιοῦτοι ὑπῆρξαν, ἀγαπητὲ Συνάδελφε, ἐν σχηματικῇ παραστάσει οἱ σταθμοὶ τῆς ἐπιστημονικῆς σας σταδιοδρομίας — μιᾶς σταδιοδρομίας ὁμαλῆς, ἄνευ ἀλμάτων, τοῦναντίον δὲ μετὰ τινος βραδύτητος φερομένης πρὸς τοὺς ἐξωτερικοὺς της στόχους. Εἶχον τὴν εὐτυχίαν νὰ παρακολουθήσω ἐνεργῶς τὴν ἀνοδὸν σας καὶ πρὸς τὸ Πανεπιστήμιον καὶ πρὸς τὴν Ἀκαδημίαν. Τὸ ἐπιτελούμενον ἔργον, ἡ γενικὴ παρασκευὴ, ἡ ἐν Ἑλλάδι καὶ τῇ ἀλλοδαπῇ ἀναγνώρισις καὶ ἀκτινοβολία, τὰ πάντα σᾶς προώριζον εἰς μίαν ταχεῖαν σταδιοδρομίαν. Ἀλλ' ὑπεχρεώθητε νὰ διεξαγάγητε διπλοῦν ἀγῶνα — ἀγῶνα προσωπικὸν καὶ ἀγῶνα ἐπιβολῆς τῆς ἐπιστήμης σας. Ὁ διμέτωπος οὗτος ἄθλος παρέχει τὴν κλεῖδα τῆς ἐρμηνείας τῆς προσωπικότητός σας. Μετὰ θαυμαστῆς ἀκολουθίας ἐμείνατε πιστὸς εἰς τὸ ἵνδαλμα τῶν νεανικῶν σας χρόνων. Ἀπεκρούσατε μετ' ἀγανακτήσεως τὰς προτάσεις ἐκείνων, οἱ ὅποιοι εἰσηγοῦντο τὴν ἰδρυσιν ἐδρῶν Ἑθνολογίας, Κοινωνικοῦ Βίου, Δημοσίου καὶ Ἰδιωτικοῦ Βίου, Ἰδιωτικοῦ Βίου τῶν Ἑλλήνων κατὰ τοὺς ἀρχαίους, τοὺς μεσαιωνικοὺς

καὶ τοὺς νεωτέρους χρόνους. Ἦμην καὶ ἐγὼ μεταξὺ τῶν βλασφημούντων ! Ἐπεμείνατε καὶ τελικῶς ὡδηγήσατε εἰς τὴν Πανεπιστημιακὴν καθέδραν καὶ εἰς τὸν Ἀκαδημαϊκὸν θῶκον ἄγνῃν, ἀφιμυθίωτον τὴν Λαογραφίαν, τὴν Λαογραφίαν ὡς ἐπιστημονικὸν ὄρον καὶ ὡς ἐπιστῆμην αὐτοτελεῆ.

Ὅποιαν, ἐπόμενος εἰς τὰ διδάγματα τοῦ ἀειμνήστου Νικολάου Πολίτου, ὅποιαν νοεῖτε τὴν ἐπιστῆμην ταύτην τῆς Λαογραφίας, θὰ ἐκθέσητε μετ' ὀλίγον εἰς τὸ ἀκροατήριόν σας. Εἰς τὸν προσφωνοῦντα ἀπομένει νὰ ρίψῃ ἐν βλέμμα εἰς τὸν μόχθον μιᾶς ὀλοκλήρου ἐξηκονταετίας. Πρὸ ἐξήκοντα ἐτῶν, κατὰ τοὺς φοιτητικούς σας χρόνους, ἐγράφατε καὶ ἐδημοσιεύσατε εἰς τὴν «Λαογραφίαν» τοῦ 1912 καὶ 1913 τὰς δύο πρώτας σας ἐργασίας «Θυσία ταύρων καὶ κριῶν ἐν ΒΑ. Θράκῃ» καὶ «Παραδόσεις περὶ θησαυρῶν». Ἐκτοτε καὶ μέχρι τῆς ὑπὸ ἐκτύπωσιν διεξοδικῆς διατριβῆς «Das Märchen von Amor und Psyche in der griechischen Volksüberlieferung», τὴν ὅποιαν προσφάτως ἀνεκοινώσατε εἰς τὴν Ἀκαδημίαν, ἐπετελέσατε ἔργον συγγραφικὸν μέγα. Ἀποφάσει τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφικῆς Ἑταιρείας, ἣ ὁποία ἐώρτασε καὶ αὕτη τὴν ἐξηκοστὴν ἐπέτειον τῆς ιδρύσεώς της (1909 - 1969), πολλὰ τῶν μειζόνων καὶ τῶν ἐλασσόνων δημοσιευμάτων σας τῶν ἐκτὸς τῆς «Λαογραφίας» δημοσιευθέντων, περιελήφθησαν εἰς δύο ὀγκώδεις τόμους τῆς «Λαογραφίας» (τόμ. ΚΕ', 1967, καὶ ΚΣ', 1968 - 1969) καὶ εἶναι οὕτω τοῖς πᾶσι προσιτά.

Τὸ συγγραφικὸν τοῦτο ἔργον καλύπτει ὅλους τοὺς κλάδους τῆς Λαογραφίας. Εἰς τὴν μεθοδολογίαν καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς ἐπιστήμης ἀναφέρεται τὸ ἐναρκτήριο μάθημα «Ἡ σπουδὴ τῆς Λαογραφίας. Σκοπὸς καὶ ἔργον αὐτῆς» (1947), λόγος προγραμματικὸς καὶ ἀπολογητικὸς, ἀληθὴς ὁμολογία πίστεως. Ἐκαλλιεργήσατε τὴν ἔρευναν τῆς δημώδους ποιήσεως, τῶν λαϊκῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων. Εἰς τὴν Γερμανικὴν παραλογὴν τῆς ἐξαγορασθείσης κόρης («Die Ballade von der Losgekauften», 1932) ἀνεζητήσατε τὸν μῦθον τῆς Ἀλκήστιδος. Ἐμελετήσατε τὴν Ἀλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὰ τραγούδια καὶ τὰς παραδόσεις τοῦ λαοῦ (1953), τοὺς Τραπεζουντιακοὺς θρήνους ἐπὶ τῇ ἀλώσει τῆς Κωνσταντινουπόλεως (1956), εἰς παλαιὰ τραγούδια τοῦ Πόντου (1957 - 1958) ἀνεγνωρίσατε τὸ ᾄσμα τοῦ Κωνσταντίνου Γαβρᾶ, ἀναφερόμενον εἰς γεγονότα τῶν ἐτῶν 1118 - 1140, τὸ παλαιότερον ἱστορικὸν ᾄσμα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ὁρμώμενος ἐκ τῆς δημώδους ποιήσεως, ἤχθητε εἰς γενικωτέρας θεωρήσεις περὶ τοῦ βίου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τῶν Βαλκανικῶν λαῶν («Ἐχουν οἱ Βούλγαροι ἐθνικὸν ἔπος ;», 1946 — «Ὁ λεγόμενος κοινὸς Βαλκανικὸς πολιτισμός. Ἡ δημώδης ποίησις» — «La civilisation dite balkanique. La poésie populaire des pays des Balkans», 1950). Δημοσιεύεται τώρα εἰς τὴν «Λαογραφίαν» ἡ μελέτη περὶ τοῦ γεφυριοῦ τῆς Ἀρτας. Πλὴν ἄλλων, εἰς τὰ ἤθη καὶ τὰ ἔθιμα ἀναφέρονται αἱ μακραὶ ἐργασίαι «Παραδόσεις περὶ ἀσθενειῶν» (1923),

«Μαγικαὶ καὶ δεισιδαίμονες συνήθειαι πρὸς ἀποτροπὴν ἐπιδημικῶν νόσων» (1943 - 1944), «Ἀναστενάγια καὶ ἔθιμα τῆς Τυρινῆς Δευτέρας εἰς τὸ Κωστῆν» (1960-1961), «Ἑλληνικαὶ ἑορταὶ καὶ ἔθιμα τῆς λαϊκῆς λατρείας» (1956), «Greek Calendar Customs» (1958 - 1963), κλπ.

Ὅμως ὑπάρχουν δύο μεγάλοι χῶροι τῆς λαογραφικῆς ἐρεῦνης, εἰς τοὺς ὁποίους ἀνεδείχθητε ἀπαράμιλλος : ὁ χῶρος τοῦ μύθου καὶ ὁ χῶρος τῆς Λαϊκῆς Ἀρχιτεκτονικῆς. Ὁλόκληρος ὁ δεύτερος τόμος τῶν ἔργων σας περιέχει τὰς ἀπὸ τοῦ ἔτους 1935 μέχρι σήμερον ἐκδοθείσας αὐτοτελεῖς καὶ εἰς περιοδικὰ συμβολὰς εἰς τὴν Ἑλληνικὴν καὶ τὴν Βαλκανικὴν Ἀρχιτεκτονικὴν : «Σκοποὶ καὶ μέθοδοι διὰ τὴν ἔρευναν τῆς λαϊκῆς οἰκοδομίας» (1942), «Θρακικαὶ οἰκῆσεις» (1939), «Ἡ λαϊκὴ οἰκοδομία τῆς Αἰήμου» (1940), «Θεσσαλικά οἰκῆσεις» (1946), «Ἡ λαϊκὴ κατοικία τῆς Δωδεκανήσου» (1949), «Ἡ Ἑλληνικὴ οἰκία. Ἱστορικὴ αὐτῆς ἐξέλιξις καὶ σχέσις πρὸς τὴν οἰκοδομίαν τῶν λαῶν τῆς Βαλκανικῆς» (1949), «Ἡ λαϊκὴ οἰκοδομία τῆς Ἀνδρου» (1967), «Überlieferung und Erneuerung in der Volksarchitektur Süd-Ost Europas» (1967) καὶ ἄλλας. Αἱ μελέται αὗται, γραφεῖσαι ἢ μεταφρασθεῖσαι εἰς ξένας γλώσσας, ἔτχον διεθνoῦς ἀναγνωρίσεως. Ἕλληνες καὶ ξένοι ἀφιέρωσαν εἰς αὐτὰς λίαν ἐπαινετικὰς κρίσεις, ὁ Σπυρίδων Μαρινᾶτος, ὁ Δημήτριος Εὐαγγελίδης, ὁ Στίλπον Κυριακίδης, ὁ Arthur Haberlandt, ὁ Leopold Schmidt.

Τοὺς μύθους, τὰς παραδόσεις καὶ τὰ παραμῦθια ἐμελετήσατε ὄχι μόνον ὡς λαογράφος χειριζόμενος ἄριστα τὰς συγκριτικὰς μεθόδους, ἀλλὰ καὶ ὡς φιλόλογος καὶ θρησκευσιολόγος, κατέχων τὴν ἀρχαίαν καὶ τὴν μεσαιωνικὴν Γραμματείαν. Οὕτω διηκρονήσατε τὴν φύσιν καὶ τὴν προέλευσιν τοῦ περὶ Ἀλκίστιδος μύθου («Die Sage von Alkestis», 1933), καὶ τοῦ μύθου περὶ τῶν Δαναῶν («Die Sage von Danaos und den Danaiden», 1933), ἡσχολήθητε μὲ τὸν περὶ Οἰδίποδος μῦθον («Ὁ περὶ Οἰδίποδος μῦθος», 1941 - 1942), καὶ τὸν «Ἰούδαν εἰς τὰς παραδόσεις τοῦ λαοῦ» (1941 - 1942), συνεσχέτισατε τὴν προφορικὴν πρὸς τὴν λογοτεχνικὴν παράδοσιν εἰς τοὺς Αἰσωπεῖους μύθους («Some oral Greek parallels to Aesop's fables», 1960, καὶ «Οἱ Αἰσώπειοι μῦθοι καὶ ἡ προφορικὴ παράδοσις»), ἡρευνήσατε τὴν προφορικὴν ταύτην παράδοσιν ἐν συναφείᾳ πρὸς μεσαιωνικά λογοτεχνικά κείμενα, Τὰ κατὰ Καλλιμάχον καὶ Χρυσορρόην («Καλλιμάχου καὶ Χρυσορρόης ὑπόθεσις», 1952), τὴν Ἀφήγησιν περὶ τοῦ Πτωχολέοντος («Ἡ περὶ Πτωχολέοντος διήγησις καὶ τὰ σχετικὰ πρὸς αὐτὴν παραμῦθια», 1956), τὸν Λόγον παρηγορητικὸν περὶ δυστυχίας καὶ εὐτυχίας («Ὁ λόγος παρηγορητικὸς περὶ δυστυχίας καὶ εὐτυχίας καὶ τὰ παραμῦθια περὶ τῆς πρὸς τὴν Τύχην ὁδοιπορίας», 1953) κλπ. Ταῦτα δὲ σπουδάζων συστηματικῶς ἀποκατεστήσατε πλείστους κρίκους τῆς χρυσῆς ἀλύσεως, ἡ ὁποία συμβολίζει τὴν ἐνότητα τῆς Ἑλληνικῆς πνευματικῆς παραδόσεως. Αἱ δύο σειραὶ τῶν Πα-

ΠΑΑ 1971

ραμνυθίων σας («Παραμύθια», 1927 — («Ελληνικά “Παραμύθια”», 1962), ή Γερμανική και ή Ἀγγλική Συλλογή («Griechische Volksmärchen», 1965 — «Folktales of Greece», 1970) κατέστησαν γνωστά εἰς τὸ Ἑλληνικὸν καὶ τὸ διεθνὲς κοινὸν τὰ ἀθθεντικά κείμενα ὁρισμένων ἀπὸ τὰ μᾶλλον χαρακτηριστικὰ δείγματα τοῦ εἵδους. Πρέπει νὰ προσθέσω ὅτι ἐκκυκλοφορήθησαν μεταφράσεις καὶ εἰς ἄλλας γλώσσας, τὴν Σουηδικήν, τὴν Δανικήν, τὴν Σλοβενικήν, τὴν Βουλγαρικήν, τὴν Οὐγγρικήν, παρασκευάζεται δὲ καὶ ἡ Ρουμανικὴ ἔκδοσις. Ἀντιλαμβάνεσθε ὅτι μὲ μεγάλην ἀνυπομονησίαν ἀναμένομεν τὸν παρασκευαζόμενον ἀπὸ μακροῦ «Κατάλογον τῶν Ἑλληνικῶν παραμυθίων», ἔργον μεγάλης ἐπιστημονικῆς καὶ ἐθνικῆς σημασίας.

Τὴν περὶ τὰ κείμενα τῆς μεσοχρονίου καὶ νεωτέρας Ἑλληνικῆς Γραμματείας ἀναστροφὴν καὶ τὴν ἑκτακτον φιλολογικὴν σας παρασκευὴν δεικνύουν αἱ κριτικαὶ ἐκδόσεις τῆς «Θυσίας τοῦ Ἀβραάμ» (1943, 1954, 1965). Μὴ λησμονεῖτε ὅτι ἀναμένομεν καὶ τὴν ἑκδοσιν τοῦ ποιήματος τοῦ Κορητὸς Γεωργίου Χοῦμνου.

Θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ μνημονεύσω ἐνταῦθα τὴν ἑκτακτον διεθνή δραστηριότητα καὶ ἀκτινοβολίαν σας, τὰ συνέδρια, εἰς τὰ ὁποῖα ἐνεργῶς μετέσχετε, τὰς τιμὰς καὶ τὰς διακρίσεις, αἱ ὁποῖαι σᾶς ἀπενεμήθησαν. Ὅμως θὰ ἦτο μεγάλη παράλειψις νὰ μὴ ἀναφέρω δύο καίρια γεγονότα: τὴν ὑπὸ τὴν ὑμετέραν προεδρίαν σύγκλησιν ἐν Ἀθήναις, κατὰ τὸ ἔτος 1964, τοῦ Τετάρτου Διεθνoῦς Συνεδρίου τῆς Δημῳδoυς Ἀφηγηματικῆς Ἑρεῦνης (IV International Congress for Folk-Narrative Research) καὶ τὴν ἑκδοσιν τοῦ λαμπροῦ τόμου τῶν Πρακτικῶν, ἐξ ἄλλου δὲ τὴν ὑπὸ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βιέννης ἀπονoμὴν εἰς ὑμᾶς τοῦ Gottfried von Herder-Preis. Τὸ βραβεῖον τοῦτο ἀπονέμεται, ὡς γνωστόν, εἰς ἐπιστήμονας τῆς Ἀνατολικῆς καὶ Νοτιοανατολικῆς Εὐρώπης, οἱ ὁποῖοι προσήνεγκαν εἰς τὴν Ἐπιστήμην ἐξαιρετοὺς ὑπηρεσίας.

Ἀγαπητὲ Συνάδελφε Γεώργιε Μέγα, ἔκνυφα ἐπὶ τοῦ ἔργου σας μὲ ἀγάπην καὶ θαυμασμόν. Φοβοῦμαι ὅτι παρέσχον εἰς τοὺς ἀκροατάς σας ἑλλιπῆ εἰκόνα τοῦ τεραστίου μόχθου καὶ τῆς συμβολῆς σας εἰς τὴν Ἐπιστήμην. Καταλήγων ἐπιθυμῶ νὰ εἶπω ὅτι ἄνευ ἐπιφυλάξεων καὶ ἄνευ φειδοῦς ἀνηλώσατε τὴν ζωὴν σας εἰς τὴν διακονίαν σκοπῶν εὐγενῶν. Καὶ ἐπράξατε τοῦτο μετὰ πάθους καὶ μετὰ πείσματος. Τὸ πείσμα καὶ τὸ πάθος εἶναι ἐκ τῶν κυρίων γνωρισμάτων τῆς προσωπικότητός σας. Ἡ λέξις πείσμα δὲν ἔχει ἐνταῦθα μειωτικὴν σημασίαν. Δηλοῖ τὴν ἀκράδαντον πίστιν, τὴν ἀμάχητον ὁρμήν, τὴν ἀνένδοτον θέλησιν, ἀρετάς, τὰς ὁποίας ἐκκληρονομήσατε ἐκ τοῦ ἀμέσου περιβάλλοντός σας. Ἐγεννήθητε καὶ ἠνδρώθητε εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Θράκης. Χωρὶς τὸ ἱερόν τοῦτο πείσμα θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ κρατηθῇ οὗτος εἰς τὰς πεδιάδας καὶ τὰ ὄρη τῆς

Μακεδονίας καὶ τῆς Θράκης, εἰς τὰς ἀκτὰς καὶ τοὺς βράχους τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Διὰ ταῦτα πάντα ἐκ μέρους τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν σᾶς προσφωνῶ, Γεώργιε Μέγα, ὅχι μόνον ὡς διαπρεπέστατον θεράποντα τῆς Ἐπιστήμης καὶ τῶν Γραμμάτων, ἀλλὰ καὶ ὡς ἓνα τῶν τελευταίων ἐκπροσώπων τοῦ Ἀλυτρώτου ἐκείνου Ἑλληνισμοῦ.

ΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑΙ ΣΠΟΥΔΑΙ ΚΑΙ Ο ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ Κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ Α. ΜΕΓΑ

Κύριε Πρόεδρε,

Σᾶς εὐχαριστῶ θερμῶς διὰ τὴν φιλοφροσύνην, μὲ τὴν ὁποίαν ἐχαιρετίσατε τὴν εἵσοδόν μου εἰς τὸ Ἀνώτατον Πνευματικὸν Ἰδρυμα τῆς Χώρας. Ὅσα εὐρεσθήητε νὰ εἴπητε διὰ τὴν στενὴν σχέσιν μεταξὺ Λαογραφίας καὶ Ἀρχαιολογίας μου ἐπροξένησαν ἰδιαιτέραν χαράν. Εἶναι σχέσις, τὴν ὁποίαν ὑμεῖς ἔργῳ ἐβεβαιώσατε. Θέλοντες νὰ λύσητε δύσκολα προβλήματα τῆς Ὀμηρικῆς Ἀρχαιολογίας, ὅπου τὸ ἔπος καὶ τὰ μνημεῖα σιγοῦν, ἐξητήσατε τὴν ἐπικουρίαν τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφίας καὶ μὲ τὴν βοήθειαν αὐτῆς διευκρινήσατε κατὰ τρόπον ἀριστουργηματικὸν τρόπους καὶ μεθόδους τῆς ἀρχαίας καὶ παναρχαίας ὑφάνσεως καὶ ἐνδύσεως. Γνωρίζομεν τώρα ἐπακριβῶς τί ἦτο ἡ χλαῖνα, τί ὁ «στρεπτὸς χιτῶν», τί τὰ «ἀμοργινὰ χιτῶνια», ποῖοι οἱ τρόποι τῆς κατεργασίας τῶν ἐρίων κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους.

Ἐτέρα ἐργασία σας, ἀφορῶσα εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ περὶ Ἰφίγκλου καὶ Μελάμπος μύθου, βασισθεῖσα εἰς τὴν γνῶσιν τῶν δεισιδαιμόνων δοξασιῶν καὶ συνηθειῶν τοῦ λαοῦ, ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ περιοδικὸν «Λαογραφία».

Προβλήματα ἐξ ἄλλων σχετικὰ μὲ τὴν ἔρευναν στοιχείων τοῦ ὕλικού βίου, τῆς οἰκοδομίας καὶ τῶν ἐθίμων τοῦ λαοῦ ἐπιχειροῦμεν οἱ λαογράφοι νὰ λύσωμεν μὲ τὴν ἀναδρομὴν εἰς τὸ παρελθὸν ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ἀρχαιολογικῆς καὶ φιλολογικῆς ἐπιστήμης.

Διὰ τὴν ἀνάμνησιν τῶν κοινῶν προσπαθειῶν μας σᾶς εὐχαριστῶ θερμῶς.

Ἀγαπητὲ συνάδελφε, κύριε Ζακυθινέ,

Ἦτο ἐξόχως εὐγενικὸν ἐκ μέρους σας καὶ λίαν συγκινητικὸν δι' ἐμέ, ὅτι ἐκάματε εὐλαβῇ μνείαν τοῦ λογίου πατρός μου. Ἐφέρατε εἰς τὰ ὄμματά μου τὴν γλυκεῖαν μορφὴν του καὶ σᾶς εὐχαριστῶ ἀπὸ βάθους καρδίας δι' αὐτό.

Καὶ οἱ θερμοὶ λόγοι, μὲ τοὺς ὁποίους παρουσιάσατε τὴν μικρὰν συμβολὴν μου εἰς τὴν ἐπιστήμην ἀποτελοῦν ἐξαιρετικὴν τιμὴν δι' ἐμέ, διότι προέρχονται ἀπὸ ἐπιστήμονα, τὸν ὁποῖον διακρίνει ἀκεραιότης τοῦ χαρακτῆρος καὶ ἐπιστημονικὴ ἐμβρόθεια. Διὰ τὰς εὐμενεῖς κρίσεις σας περὶ τῶν προσπαθειῶν μου σᾶς εὐχαριστῶ θερμῶς.

Αἱ εὐχαριστίαι μου ἀπευθύνονται καὶ πρὸς τοὺς ἀξιοτίμους Ἀκαδημαϊκοὺς, οἱ